

Opis systemu zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Sandomierzu

SPIS TREŚCI

I.	Informacje ogólne	3
II.	Organizacja procesu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej z uwzględnieniem trzech niezależnych poziomów	3
III.	Podstawowe założenia procesu zarządzania ryzykiem	6
IV.	Procedury zarządzania ryzykiem bankowym	6
V.	Identyfikacja, pomiar lub szacowanie ryzyka	7
VI.	Kontrola i monitorowanie ryzyka	7
VII.	Informacja zarządcza dotycząca zarządzania ryzykiem	8
VIII.	Ryzyko kredytowe i koncentracji zaangażowań	9
IX.	Ryzyko płynności	12
X.	Ryzyko stopy procentowej	15
XI.	Ryzyko operacyjne	16
XII.	Ryzyko kapitałowe	18
XIII.	Ryzyko walutowe	19
XIV.	Ryzyko braku zgodności	20
XV.	Kultura ryzyka	20

I. Informacje ogólne

Bank jest Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB, w związku z tym system zarządzania ryzykiem w Banku uwzględnia zapisy Umowy Systemu Ochrony SGB, przepisy wewnętrzne wydawane przez Spółdzielnię; w szczególności: dotyczy to procedur w obszarze zarządzania ryzykiem, przyjętych w Systemie limitów, stosowania działań ograniczających ryzyko wskazanych przez Spółdzielnię w procesach prewencji.

Bank zarządza ryzykiem w sposób zapobiegający powstaniu w Banku zagrożenia utraty płynności lub wypłacalności, a tym samym wystąpienia zagrożenia upadłości.

Bank w toku normalnie prowadzonej działalności nie zakłada udzielenia pomocy z Funduszu Pomocowego jako zabezpieczenia ryzyka.

Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania adekwatnych form obrony przed nimi i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy: dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu, stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki, monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, raportowanie wyników oceny ryzyka oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi i Radzie Nadzorczej, wykorzystywanie przez Zarząd i Radę Nadzorczą wyników audytu wewnętrznego do bieżącego zarządzania i nadzoru nad ryzykiem.

Bank opracował i wdrożył „Strategię zarządzania ryzykiem”, która określa założenia procesu zarządzania ryzykiem w Banku, określa ryzyka uznane za istotne dla działalności Banku, precyzuje zadania organów Banku, komitetów, jednostek organizacyjnych oraz innych uczestników procesu zarządzania poszczególnymi ryzykami. Strategia określa podstawowe zasady zarządzania ryzykami występującymi w Banku, obowiązujące w tym zakresie procedury wewnętrzne, cele strategiczne wraz z systemem limitów w tym elementy zarządzania ryzykiem, wynikającym ze zmian warunków makroekonomicznych.

Proces zarządzania poszczególnymi ryzykami istotnymi zidentyfikowanymi w działalności Banku regulują odrębne procedury wg rodzaju ryzyka.

Oprócz funkcjonujących w Banku zasad, które wprost dotyczą zarządzania ryzykiem, Bank wdraża kulturę ryzyka, definiowaną jako pełne rozumienie ryzyka, na które narażony jest Bank (z uwzględnieniem apetytu na ryzyko) oraz sposobu jego zarządzania przez wszystkich pracowników Banku.

II. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej z uwzględnieniem trzech niezależnych poziomów

1. W procesie zarządzania ryzykiem uczestniczą:
 - 1) Rada Nadzorcza, która zatwierdza strategię działania Banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem wraz ze sprawowaniem nadzoru nad systemem zarządzania ryzykami oraz procesem szacowania i utrzymywania poziomu kapitałowego,
 - 2) Zarząd, który odpowiada za opracowanie, wdrożenie oraz aktualizację pisemnych strategii oraz procedur związanych z ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności, systemem kontroli wewnętrznej oraz procesem, szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego, a także nadzorem nad efektywnością tych procesów.
2. Cele i zadania Zarządu Banku:

- 1) Działając w interesie Banku Zarząd ma na względzie cele oraz zasady prowadzenia działalności przez Bank określone przez przepisy prawa, regulacje wewnętrzne oraz rekomendacje nadzorcze.
- 2) Realizując przyjętą strategię działalności Zarząd kieruje się bezpieczeństwem Banku.
- 3) Jest jedynym uprawnionym i odpowiedzialnym za zarządzanie działalnością Banku.
3. Zarządzanie działalnością Banku obejmuje w szczególności funkcje prowadzenia spraw, planowania, organizowania, decydowania, kierowania oraz kontrolowania działalności Banku.
4. W Banku utworzony jest Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, będący organem opiniodawczo-doradczym. Posiedzenia Komitetu odbywa się raz na miesiąc.
5. Do zadań Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami należy w szczególności:
 - 1) Analiza aktywów i pasywów.
 - 2) Analiza rachunku zysków i strat.
 - 3) Ocena stopnia wykonania planu finansowego.
 - 4) Ocena ryzyk:
 - a) kredytowego,
 - b) płynności,
 - c) stopy procentowej,
 - d) walutowego,
 - e) operacyjnego.
 - 5) Ocena nowych produktów bankowych.
 - 6) Analiza podstawowych wskaźników ekonomicznych.
 - 7) Prognozy kształtowania się stóp procentowych.
 - 8) Analiza wymogów kapitałowych, szacowania wewnętrznego kapitału.
 - 9) Inne zagadnienia zlecone przez Zarząd.
6. Funkcjonujący w Banku Komitet audytu wspiera działania Rady Nadzorczej Banku w zakresie sprawozdawczości finansowej i systemu kontroli wewnętrznej oraz systemu zarządzania ryzykiem.
7. Do zadań Komitetu audytu należy w szczególności:
 - 1) monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej,
 - 2) monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej oraz zarządzania ryzykiem, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej,
 - 3) monitorowanie oraz nadzór nad outsourcingiem procesów,
 - 4) informowanie Rady Nadzorczej Banku o wynikach badania,
 - 5) dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta,
 - 6) monitorowanie, wprowadzenia zmian w związku z rekomendacjami wydanymi przez:
 - a) Biegłego rewidenta
 - b) Spółdzielczy System Ochrony SGB
 - c) Radę Nadzorczą
 - d) Komitet Audytu
 - e) Komisję Nadzoru Finansowego
 - 7) przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności sprawozdawczości finansowej Banku.
8. Komórki oraz wyznaczone osoby w Banku uczestniczące w procesie zarządzania ryzykiem realizujące zadania przypisane im wg struktury organizacyjnej oraz procedur wewnętrznych dotyczących zarządzania poszczególnymi ryzykami.
9. Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech niezależnych poziomach:
 - 1) na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;
 - 2) na drugi poziom składa się:

- a) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych (zwane dalej „zarządzaniem ryzykiem na drugim poziomie),
- b) działalność komórki do spraw zgodności;
- 3) na trzeci poziom składa się działalność komórki audytu wewnętrznego, przy czym w związku z uczestnictwem Banku w Systemie Ochrony, tę działalność wykonuje Spółdzielnia.
10. Zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie, jest niezależne od zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie.
11. Zgodnie z obowiązującą w Banku strukturą organizacyjną, w ramach poziomu wymienionego w ust. 1:
 - 1) pkt 1) funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:
 - a) Z-ca Głównego Księgowego – dotyczy zarządzania „wolnymi środkami,
 - b) Oddziały i inne jednostki organizacyjne bezpośredniej obsługi klienta;
 - c) Stanowisko obsługi back office,
 - d) Zespół ds. organizacji i kadr,
 - e) Wieloosobowe Stanowisko ds. Informatyki,
 - f) Zespół ds. rachunkowości.
 - 2) pkt 2) lit. a) funkcjonują następujące komórki organizacyjne i stanowiska:
 - a) Zespół zarządzania ryzykiem,
 - b) Officer AML,
 - c) Stanowisko Analiz Kredytowych;
 - d) Inspektor Ochrony Danych;
 - 3) pkt 2) lit. b) funkcjonuje Stanowisko Kontroli Wewnętrznej i Ryzyka Braku Zgodności
12. Jednostki biznesowe, w systemie zarządzania ryzykiem:
 - 1) podejmują decyzje w ramach przyznanych kompetencji i ustalonych limitów;
 - 2) przestrzegają ustalonych mechanizmów kontrolnych;
 - 3) współpracują z komórkami organizacyjnymi odpowiedzialnymi za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie; w tym raportują do tych komórek odnośnie zbliżania się do limitu.
13. Pracownicy/komórki organizacyjne odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie wykonują zadania związane z identyfikacją, pomiarem lub szacowaniem, kontrolą, monitorowaniem oraz sprawozdawaniem każdego istotnego ryzyka; które są szczegółowo opisane w zasadach zarządzania poszczególnymi rodzajami istotnego ryzyka.
14. Pracownicy/komórki organizacyjne odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie:
 - 1) przeprowadzają identyfikację wszystkich istotnych rodzajów ryzyka, na jakie narażony jest Bank;
 - 2) przeprowadzają pomiar lub ocenę ryzyka, w tym testy warunków skrajnych z uwzględnieniem odpowiedniego zakresu scenariuszy;
 - 3) proponują limity ograniczające ryzyko (również w zakresie ich aktualizacji) z uwzględnieniem:
 - a) specyfiki i skali prowadzonej przez Bank działalności (również w ujęciu perspektywicznym);
 - b) wyników testów warunków skrajnych;
 - c) interakcji pomiędzy poszczególnymi rodzajami ryzyka (w miarę możliwości);
 - 4) monitorują wykorzystanie obowiązujących limitów (w tym pod kątem występujących trendów) oraz apetytu na ryzyko; proponują działania naprawcze w przypadku przekroczenia limitów;
 - 5) przekazują Radzie Nadzorczej i Zarządowi wszelkie istotne informacje związane z ryzykiem;
 - 6) dokonują przeglądu oraz aktualizacji strategii zarządzania ryzykiem;
 - 7) uczestniczą w opracowywaniu Strategii rozwoju Banku;
 - 8) uczestniczą w ocenie ryzyka wynikającego z nowych produktów lub projektów Banku;

- 9) przeprowadzają testowanie pionowe zgodnie z zakresem i częstotliwością określoną w macyrycy kontroli ryzyka.

III. Podstawowe założenia procesu zarządzania ryzykiem

1. Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania adekwatnych form obrony przed nimi i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.
2. Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy: dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu, stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki, monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, raportowanie wyników oceny ryzyka oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi i Radzie Nadzorczej, wykorzystywanie przez Zarząd i Radę Nadzorczą wyników audytu wewnętrznego do bieżącego zarządzania i nadzoru nad ryzykiem.
3. Na system zarządzania każdym rodzajem ryzyka składa się:
 - 1) procedura opisująca zasady zarządzania ryzykiem;
 - 2) identyfikacja, pomiar (w tym: testy warunków skrajnych) i monitorowanie;
 - 3) system limitów ograniczających ryzyko;
 - 4) system informacji zarządczej;
- 1) odpowiednio dostosowana organizacja procesu zarządzania.
4. Do ryzyk istotnych, które podlegają szczególnemu nadzorowi Bank zalicza:
 - 1) ryzyko kredytowe,
 - 2) ryzyko płynności w tym ryzyko finansowania i utraty reputacji,
 - 3) ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym,
 - 4) ryzyko operacyjne w tym ryzyko modeli,
 - 5) ryzyko kapitałowe w tym ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej,
 - 6) ryzyko walutowe,
 - 7) ryzyko koncentracji,
 - 8) ryzyko braku zgodności,

IV. Procedury zarządzania ryzykiem bankowym

Proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku poza Strategią zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Sandomierzu regulują:

- 1) w zakresie ryzyka kredytowego i koncentracji:
 - a) politykę kredytową,
 - b) zasady zarządzania ryzykiem kredytowym,
 - c) zasady zarządzania ryzykiem koncentracji,
 - d) zasady zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
 - e) zasady zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych,
 - f) zasady zarządzania ryzykiem inwestycji;
 - g) zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych;
 - h) regulamin udzielania kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych i poręczeń osobom i podmiotom wymienionym w art. 79, 79a Prawa bankowego;
- 2) w zakresie ryzyka walutowego: zasady zarządzania ryzykiem walutowym;

- 3) w zakresie ryzyka stopy procentowej: zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej;
- 4) w zakresie ryzyka operacyjnego:
 - a) Zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym,
 - b) Zasady zarządzania ryzykiem outsourcingu,
 - c) Plan utrzymania ciągłości działania,
 - d) Polityka kadrowa,
 - e) Zasady opracowywania i wprowadzania regulacji wewnętrznych,
 - f) Zasady wprowadzania nowych produktów
 - g) Zasad przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
 - h) Regulamin bezpieczeństwa teleinformatycznego
 - i) Polityka bezpieczeństwa informacji Banku,
 - j) Zasady zarządzania ryzykiem modeli
- 5) w zakresie ryzyka płynności i finansowania: zasady zarządzania ryzykiem płynności;
- 6) w zakresie ryzyka braku zgodności: zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 7) w zakresie ryzyka kapitałowego:
 - a) strategia zarządzania i planowania kapitałowego,
 - b) zasady wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko,
 - c) zasady szacowania kapitału wewnętrznego.
- 8) Ponadto Bank wprowadził inne regulacje w obszarze zarządzania ryzykiem, w szczególności:
 - a) zasady polityki informacyjnej w zakresie profilu ryzyka i poziomu kapitału,
 - b) instrukcja systemu informacji zarządczej
 - c) polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka
 - d) polityka wynagrodzeń w banku,
 - e) procedurę planowania,
 - f) polityka bancassurance

Procedury zarządzania ryzykiem podlegają przeglądowi i aktualizacji w cyklach rocznych lub częściej gdy zajdzie taka potrzeba m.in. pod względem dostosowania ich do:

- 1) aktualnych przepisów prawa;
- 2) zmian skali lub rodzaju działalności Banku;
- 3) zmian organizacyjnych;
- 4) zaleceń wydanych przez podmioty zewnętrzne w wyniku przeprowadzonych kontroli;
- 5) zaleceń wydanych przez audyt wewnętrzny.

Wnioski z przeglądu prezentowane są Zarządowi Banku oraz przekazywane do odpowiednich komórek organizacyjnych Banku, celem ewentualnego uaktualnienia zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

V. Identyfikacja, pomiar lub szacowanie ryzyka

1. Bank dokonuje identyfikacji i pomiaru/szacowania ryzyka w oparciu o metody i modele, dostosowane do profilu, skali i złożoności ryzyka.
2. Częstotliwość pomiaru ryzyka dostosowana jest do wielkości, charakteru oraz zmienności poziomu poszczególnych rodzajów ryzyka w działalności Banku.
3. Metody/modeli, w szczególności ich założenia są poddawane okresowej ocenie uwzględniającej testowanie, weryfikację historyczną i planowane działania generujące ryzyko.
4. W ramach pomiaru ryzyka Bank przeprowadza testy warunków skrajnych.
5. Bank przeprowadza testy warunków skrajnych dla wszystkich mierzalnych rodzajów ryzyka, które zostały uznane za istotne.
6. Wyniki testów warunków skrajnych stanowią obowiązkowy element informacji zarządczej dla Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

VI. Kontrola i monitorowanie ryzyka

1. Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.
2. Procedury wewnętrzne określają zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów oraz częstotliwości monitorowania ich przestrzegania i raportowania.
3. Poziom limitów wewnętrznych jest dostosowany do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku oraz do poziomu limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB.
4. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej. Komórką odpowiedzialną za sporządzenie przedmiotowej analizy jest Zespół Zarządzania Ryzykiem.
5. Bank określa wysokość limitów (w zależności od rodzaju ryzyka lub charakteru limitu) w oparciu o następujące przesłanki:
 - 1) analizę historyczną stopnia wykorzystania limitu;
 - 2) apetyt na ryzyko zatwierdzony przez Radę Nadzorczą;
 - 3) analizę wpływu zrealizowania się limitu w maksymalnej wysokości na sytuację finansową Banku;
 - 4) wysokość ryzyka, którym jest obciążona pozycja objęta limitem;
 - 5) wyniki testów warunków skrajnych.
6. Z zachowaniem limitów określonych w rozporządzeniu CRR, ustawie Prawo bankowe oraz limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB, Bank ustalił i weryfikuje wewnętrzne limity zaangażowań według kryteriów uwzględniających specyfikę swojej działalności.

VII. Informacja zarządcza dotycząca zarządzania ryzykiem

1. Podstawę monitorowania procesu zarządzania ryzykiem w Banku stanowi formalnie ustanowiony system informacji zarządczej.
2. System sprawozdawczości zarządczej dostarcza informacji na temat:
 - 1) rodzajów i wielkości ryzyka w działalności Banku;
 - 2) profilu ryzyka;
 - 3) stopnia wykorzystania limitów wewnętrznych;
 - 4) wyników testów warunków skrajnych;
 - 5) skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem.
3. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu ryzyka Banku.
4. Zakres oraz szczegółowość sprawozdań wewnętrznych są dostosowane do rodzaju raportowanego ryzyka oraz odbiorców informacji.
5. Rzetelność, dokładność oraz aktualność dostarczanych informacji zapewnia wprowadzony w Banku system kontroli wewnętrznej.
6. Szczegółowe zasady działania systemu informacji zarządczej reguluje w Banku odrębna procedura; ponadto w regulacjach dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego został określony w sposób ogólny zakres informacji zarządczej z obszaru, którego dotyczy regulacja; szczegółowy wykaz sprawozdań zarządczych określa odrębna regulacja.
7. W szczególności, w ramach systemu informacji zarządczej Zarząd:
 - 1) informuje Radę Nadzorczą o stanie realizacji strategii zarządzania Bankiem (w okresach rocznych i strategii zarządzania ryzykiem w okresach kwartalnych oraz najważniejszych kwestiach z tym związanych,
 - 2) regularnie, a w razie potrzeby niezwłocznie, informuje Radę Nadzorczą o kwestiach istotnych dla oceny sytuacji Banku oraz zarządzania Bankiem,

- 3) zapewnia Radzie Nadzorczej dostęp do aktualnych informacji we wszystkich obszarach objętych kompetencją Rady Nadzorczej, a w razie potrzeby także przetworzenie tych informacji do zwyczajnej i zrozumiałej dla członków Rady Nadzorczej formy

Cele strategiczne oraz polityki w zakresie zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka

VIII. Ryzyko kredytowe i koncentracji zaangażowań

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego obejmują:
 - 1) wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego,
 - 2) utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych w kredytach ogółem na poziomie nie wyższym od 4,5%,
 - 3) utrzymywanie pokrycia rezerwami celowymi i odpisami na odsetki należności zagrożonych od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych lub samorządowych na poziomie co najmniej 33 %,
 - 4) identyfikacja oraz maksymalne ograniczenie zagrożenia utraty płynności oraz wypłacalności dłużnika poprzez właściwą identyfikację, administrowanie i zarządzanie ekspozycjami nieobsługiwany i restrukturyzowanymi,
 - 5) ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku,
 - 6) ograniczanie ryzyka kredytowego wynikającego z transmisji ryzyka powiązane z czynnikami środowiskowymi (w tym ze zmianą klimatu), społecznymi i związanymi z zarządzaniem (czynniki ESG) na jakość ekspozycji kredytowych oraz zdolność kredytobiorcy do obsługi zadłużenia.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów,
 - 2) ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności: weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń,
 - 3) ograniczenie ryzyka poprzez stosowanie limitów określonych szczegółowo w Zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym,
 - 4) inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym lub za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w innych instrumentach finansowych w ramach limitów ustanowionych przez System Ochrony SGB; Bank zakłada, że maksymalna kwota instrumentów finansowych, innych niż wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP nie może przekroczyć 250% funduszy własnych Banku,
 - 5) utrzymywanie w bilansie Banku tylko portfeli aktywów o charakterze bankowym,
 - 6) utrzymywanie aktywów obciążonych najwyższym ryzykiem kredytowym, tj. portfela kredytów podmiotów niefinansowych na poziomie 60% ich udziału w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania,
 - 7) dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku,

- 8) identyfikację klientów prowadzących działalność gospodarczą lub rolniczą o podwyższonym ryzyku ESG oraz analizę wpływu ryzyka ESG na zdolność kredytową tych klientów, na etapie udzielania kredytu lub przedłużania okresu kredytowania,
 - 9) ograniczanie udzielania nowego finansowania klientom, o podwyższonym ryzyku ESG.
3. Cele strategiczne w zakresie ryzyka koncentracji obejmują:
- 1) utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku,
 - 2) bezwzględne przestrzeganie limitów dużych ekspozycji określonych w CRR.
4. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- 1) angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie oraz ustalanie limitów koncentracji w pojedyncze branże,
 - 2) ograniczenie łącznej kwoty dużych ekspozycji do poziomu 200% kapitału Tier I,
 - 3) ograniczenie łącznej kwoty zaangażowania w jeden podmiot lub podmioty powiązane do poziomu 20% kapitału Tier I,
 - 4) ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
 - 5) łączna suma ekspozycji wobec członków Rady Nadzorczej, członków Zarządu, pracowników zajmujących stanowisko kierownicze w Banku, podmiotów powiązanych z członkiem Rady Nadzorczej, członkiem Zarządu, pracownikiem zajmującym kierownicze stanowisko – maksymalnie 20% kapitału podstawowego Tier I.
5. Cele strategiczne w zakresie ryzyka związanego z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie obejmują:
- 1) wdrożenie, weryfikację i aktualizację zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie,
 - 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie,
 - 3) utrzymywanie udziału portfela kredytów zagrożonych zabezpieczonych hipotecznie na poziomie nie wyższym od 4% całego portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie,
 - 4) zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie maksymalnie do 75% ich udziału w portfelu kredytowym,
 - 5) zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie na nieruchomościach mieszkalnych dla klientów detalicznych oprocentowanych stałą stopą procentową lub okresowo stałą stopą procentową przy uwzględnieniu limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej.
6. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- 1) udzielanie kredytów zabezpieczonych hipotecznie, tym klientom detalicznym w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik DStI) nie przekracza poziomów określonych w tabeli poniżej,
 - 2) stosowanie limitów LtV, na maksymalnym poziomie:
 - a) 80% - przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych,
 - b) 90% - przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, gdy część ekspozycji przekraczająca 80% LtV jest odpowiednio ubezpieczona lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP, przeniesienie określonej kwoty w złotych lub w innej walucie na własność banku, zgodnie z art. 102 ustawy – Prawo

- bankowe, przeniesienie środków klienta zgromadzonych na rachunku III filaru, w ramach systemu emerytalnego tj. na Indywidualnym Koncie Emerytalnym (IKE) lub Indywidualnym Koncie Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE),
- c) 75% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej przychodowej,
 - d) 80% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej pozostałej,
 - e) 90% w przypadku ekspozycji kredytowej związanej z finansowaniem gruntów rolnych, które jednocześnie stanowią zabezpieczenie udzielonej ekspozycji kredytowej,
 - f) 80% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej, gdy część ekspozycji przekraczająca 75% LtV jest odpowiednio ubezpieczona lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP, przeniesienie określonej kwoty w złotych lub w innej walucie na własność banku, zgodnie z art. 102 ustawy – Prawo bankowe, przeniesienie środków klienta zgromadzonych na rachunku III filaru, w ramach systemu emerytalnego tj. na Indywidualnym Koncie Emerytalnym (IKE) lub Indywidualnym Koncie Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE).
 - g) wskaźniki wymienione w lit. a-f ulegają obniżeniu o 5 p.p. jeżeli długość okresu zaangażowania Banku w finansowanie ekspozycji kredytowej przekracza 25 lat;
- 3) kierowanie oferty kredytów hipotecznych głównie do klientów detalicznych, preferowanie zabezpieczeń hipotecznych w postaci nieruchomości mieszkalnych, stosowanie maksymalnego okresu kredytowania 25 lat,
 - 4) stosowanie ostrożnego podejścia do wycen nieruchomości, m.in. poprzez:
 - a) dokonywanie weryfikacji wycen przez pracowników posiadających odpowiednie przeszkolenie,
 - b) zlecanie ponownych wycen, jeżeli w ocenie Banku wartość nieruchomości obniżyła się o 15% i jeżeli zabezpieczenia ekspozycji Banku na tej nieruchomości pomniejszają podstawę naliczania rezerw celowych i odpisów aktualizujących dotyczących odsetek;
7. Cele strategiczne w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych obejmują:
- 1) wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania detalicznymi ekspozycjami kredytowymi,
 - 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem detalicznych ekspozycji kredytowych mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie,
 - 3) utrzymywanie udziału portfela detalicznych ekspozycji zagrożonych na poziomie nie wyższym od 2% całego portfela detalicznych ekspozycji kredytowych,
 - 4) zaangażowanie się w detaliczne ekspozycje kredytowe maksymalnie do 30 % ich udziału w portfelu kredytowym.
8. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- 1) przyjęcie maksymalnego okresu kredytowania dla detalicznych ekspozycji kredytowych na 10 lat;
 - 2) udzielanie kredytów detalicznych tym klientom, w przypadku których wskaźnik DtI (ekspozycje kredytowe podlegające Rekomendacji T) oraz wskaźnik DStI, (ekspozycje kredytowe podlegające Rekomendacji S) nie przekracza:

<i>Dochód netto wnioskodawcy</i>	<i>okres kredytowania</i>	<i>miejsce zamieszkania</i>	<i>Maksymalny poziom DtI/DStI</i>
<i>PWP –przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw</i>		- wieś - małe miasto <= 50 tys. - duże miasto > 50 tys.	<i>nie więcej niż</i>

<i>dochód ≤ PWP</i>	<i>okres ≤ 5 lat</i>	wieś	55%
		małe miasto	50%
		duże miasto	45%
	<i>okres > 5 lat</i>	wieś	50%
		małe miasto	45%
		duże miasto	40%
<i>dochód > PWP</i>	<i>okres ≤ 5 lat</i>	wieś	70%
		małe miasto	65%
		duże miasto	60%
	<i>okres > 5 lat</i>	wieś	65%
		małe miasto	60%
		duże miasto	55%

9. Bank, administrując ekspozycjami nieobsługiwanymi (NPE) i restrukturyzowanymi (FBE), dąży do zarządzania tymi ekspozycjami w sposób zapewniający ograniczenie ryzyka powstania zagrożenia utraty płynności lub wypłacalności, a tym samym wystąpienia zagrożenia upadłością.
10. Celem strategicznym zarządzania ekspozycjami nieobsługiwanymi i restrukturyzowanymi jest zapewnienie w średnim terminie realizacji celów związanych z oczekiwanym poziomem portfela zagrożonego oraz poziomem rezerw celowych Banku, zgodnie z wymogami IPS-SGB oraz założeniami planu finansowego Banku i Wewnętrznego Planu Naprawy (jeżeli Bank taki realizuje).
11. Do głównych zadań w zakresie zarządzania ekspozycjami nieobsługiwanymi i restrukturyzowanymi w Banku, należą:
- 1) staranne identyfikowanie i sprawozdawania ekspozycji nieobsługiwanych i restrukturyzowanych,
 - 2) ustalenie strategii redukcji NPE i monitorowanie poziomu redukcji NPE,
 - 3) dostarczanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej informacji na temat aktualnych i prognozowanych wielkości portfela NPE i FBE oraz udziału tych ekspozycji w portfelu Banku ogółem, w tym w podziale na poszczególne portfele kredytowe i produktowe,
 - 4) dostarczanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej informacji o wielkości migracji do portfela NPE oraz czynników wpływających na wielkość tych migracji,
 - 5) analiza efektywności i skuteczności stosowania działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych w tym poprzez poprawę klasyfikacji ryzyka, spłaty, sprzedaż portfela NPE, odpisania, umorzenia,
 - 6) raportowanie wyników oceny oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi i Radzie Nadzorczej,
 - 7) wykorzystywanie przez Zarząd i Radę Nadzorczą wyników audytów wewnętrznych i zewnętrznych do bieżącego zarządzania i nadzoru nad portfelem.
12. W Banku obowiązuje bieżący (miesięczny) system oceny i raportowania ryzyka kredytowego oraz kwartalny w odniesieniu do koncentracji zaangażowań .
- Informacje/raporty odnośnie skali, jakości aktywów kredytowych, poziomu ryzyka kredytowego w ujęciu globalnym oraz poszczególnych jednostek organizacyjnych jak również wykorzystania limitów oraz wyniki prowadzonych testów warunków skrajnych przekazywane są:
- Zarządowi Banku w cyklach miesięcznych, a z uwzględnieniem ryzyka koncentracji w okresach kwartalnych,
 - Radzie Nadzorczej Banku w cyklach kwartalnych.
- Testy obejmujące wpływ zmian parametrów makroekonomicznych na poziom ryzyka sporządzane są w okresach rocznych.

IX. Ryzyko płynności

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności obejmują:
 - 1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć bez konieczności poniesienia straty,
 - 2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) utrzymywanie przez Bank nadwyżki aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni (tolerancja ryzyka płynności),
 - 2) realizowanie strategii finansowania, o której mowa w ust. 3,
 - 3) pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym,
 - 4) utrzymywanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) przynajmniej na poziomie określonym w Planie Naprawy jako poziom ostrzegawczy,
 - 5) finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne z zachowaniem limitu przyjętego w Systemie Ochrony,
 - 6) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku,
 - 7) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych oraz funduszy własnych w pasywach) na poziomie nieujemnym,
 - 8) dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów,
 - 9) dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie oraz poprzez wydłużanie terminów wymagalności,
 - 10) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.
3. Bank przyjmuje następującą strategię finansowania:
 - 1) głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów niefinansowych,
 - 2) Bank posiada i aktualizuje w okresach rocznych plan pozyskiwania i utrzymywania depozytów,
 - 3) Bank dostosowuje skalę działania do możliwości zapewnienia stabilnego finansowania,
 - 4) Bank zakłada możliwość pozyskiwania dodatkowym źródłem środków z Banku Zrzeszającego na zasadach i w zakresie możliwości Banku Zrzeszającego,
 - 5) w sytuacji awaryjnej, dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki uzyskane w ramach Minimum Depozytowego lub Funduszu Pomocowego na zasadach określonych w Umowie Systemu Ochrony SGB, a także pozyskanie kredytu refinansowego w Narodowym Banku Polskim.

4. Celem ograniczania ryzyka płynności Bank wprowadził szereg limitów, pozwalających na wdrożenie w odpowiednim momencie mechanizmów zapobiegających powstaniu nadmiernego ryzyka.
5. Poziom limitów został dostosowany do akceptowalnego poziomu ryzyka i tolerancji na ryzyko określonych przez Radę Nadzorczą w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem.
6. Wysokość limitów została określona na podstawie:
 - 1) powtarzalności operacji prowadzonych przez klientów Banku,
 - 2) planowanego rozwoju działalności kredytowej i depozytowej Banku, w tym rozwoju działalności walutowej Banku,
 - 3) zmian w zakresie produktowej oferty kredytowej i depozytowej,
 - 4) analiza danych historycznych w zakresie struktury terminowej i podmiotowej podstawowych źródeł finansowania działalności Banku,
 - 5) analiza danych historycznych w zakresie danych będących podstawą do wyznaczania wewnętrznych limitów,
 - 6) wyników testów warunków skrajnych,
 - 7) wyniki szacowania kapitału wewnętrznego na ryzyko płynności,
 - 8) przewidywanej ekspozycji na ryzyko płynności, wynikającej z planów strategicznych i rocznych planów finansowych Banku,
 - 9) planowanych zmian w otoczeniu makroekonomicznym,
 - 10) aktualnych i przewidywanych rozmiarów działania Banku.
7. Raz w roku Bank, do końca I kwartału przeprowadza weryfikację, i jeżeli zachodzi taka potrzeba, aktualizację wielkości przyjętych limitów uwzględniającą czynniki makroekonomiczne oraz czynniki wewnętrzne, które zaistniały w Banku z zastosowaniem zasad opisanych w ust. 6.
8. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej.
9. Podstawowymi limitami, są następujące limity regulacyjne:
 - 1) limit wskaźnika LCR wynoszący 100%,
 - 2) limit wskaźnika NSFR wynoszący 100%.
10. Ponadto, Bank przyjął następujące limity wewnętrzne:
 - 1) limity luki niedopasowania,
 - 2) udział zobowiązań pozabilansowych udzielonych w sumie bilansowej – maksimum 10%;
 - 3) udział łącznej kwoty środków zgromadzonych przez dużych deponentów w podmiotach niefinansowych – maksimum 10%,
 - 4) udział bazy depozytowej powiększonej o fundusze własne w kredytach powiększonych o majątek trwały – minimum 105%,
 - 5) aktywa nieobciążone powiększone o zobowiązania pozabilansowe otrzymane / pasywa niestabilne – minimum 100%,
 - 6) pasywa stabilne + fundusze własne / kredyty + majątek trwały – minimum 100%.
11. W celu utrzymania ryzyka płynności na odpowiednim poziomie oraz sprostania zapotrzebowaniom na środki płynne w sytuacjach kryzysowych Bank utrzymuje odpowiednią wielkość nadwyżki aktywów nieobciążonych lub dodatkowych źródeł finansowania, które mogą być natychmiast wykorzystywane przez Bank jako źródło środków płynnych.
12. W ramach alternatywnych źródeł finansowania Bank wyróżnia:
 - 1) sprzedaż wysokopłynnych aktywów (aktywa nieobciążone) lub zaciągnięcie kredytów zabezpieczonych tymi aktywami;
 - 2) dodatkowe źródła finansowania w postaci:
 - a) wykorzystania przyznanych linii kredytowych;
 - b) sprzedaży innych aktywów, w tym kredytów;
 - c) pozyskania pożyczki płynnościowej ze Spółdzielni;
 - d) pozyskania kredytu refinansowego z NBP

13. Za aktywa nieobciążone, Bank uznaje aktywa, które spełniają łącznie wszystkie z wymienionych warunków:
- 1) brak obciążeń;
 - 2) wysoka jakość kredytowa;
 - 3) łatwa zbywalność;
 - 4) brak prawnych, regulacyjnych i operacyjnych przeszkód do wykorzystania aktywów w celu pozyskania środków;
 - 5) sprzedaż aktywa nie oznacza konieczności podejmowania nadzwyczajnych działań.
14. Bank utrzymuje aktywa nieobciążone na poziomie równym lub wyższym od wymaganego bufora płynności, który wyznaczany jest w oparciu o awaryjne przepływy pieniężne sporządzone dla sytuacji zrealizowania się scenariuszy skrajnych zakładających nagły wypływ depozytów z Banku w okresie do 30 dni.

Z zakresu ryzyka płynności w Banku funkcjonuje system informacji zarządczej, który pozwala Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka płynności;
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

System raportowania w tym zakresie obejmuje:

- 1) codzienne informacje z zakresu przepływów środków pieniężnych oraz poziomu wolnych środków,
- 2) codzienne informacje z zakresu pomiaru wskaźników LCR i NSFR,
- 3) miesięczne raporty z analizy ryzyka zawierające źródła finansowania działalności,
- 4) zaangażowanie środków, analizę zrywalności depozytów, stabilności bazy depozytowej i największych deponentów w bazie depozytowej banku, analizę wskaźnikową oraz prognozy zobowiązań terminowych i płynności oraz testy warunków skrajnych, które stanowią podstawę szacowania kapitału wewnętrznego na ryzyko płynności.

Raporty otrzymują:

- Zarząd Banku w okresach miesięcznych,
- Rada Nadzorcza w okresach kwartalnych.

X. Ryzyko stopy procentowej

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:
 - 1) optymalizację wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych,
 - 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
 - 3) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej, lecz nie więcej niż:
 - a) 30% annualizowanego wyniku odsetkowego dla ryzyka niedopasowania,
 - b) 10 % annualizowanego wyniku odsetkowego dla ryzyka bazowego,
 - c) 10 % annualizowanego wyniku odsetkowego dla ryzyka opcji klienta,
 - d) 19 % funduszy własnych dla zmiany wartości ekonomicznej kapitału przy założeniu zmiany stóp procentowych +/- 200 pb,
 - e) 14 % kapitału Tier I dla zmiany wartości ekonomicznej kapitału dotyczącej sześciu scenariuszy szokowych opisanych szczegółowo w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem stopy procentowej.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych,

- 2) ograniczenie kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku,
- 3) zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez:
 - a) stosowanie dla produktów klientowskich stóp referencyjnych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa),
 - b) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego),
 - c) dążenie do wypracowywania jak największych przychodów pozaodsetkowych.

Bank dokonuje pomiaru ryzyka stopy procentowej z kwartalną częstotliwością.

Wyniki pomiaru wraz ze stosownym opisem oraz komentarzem w formie analizy przekazywane są:

- co kwartał Zarządowi Banku oraz Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami,
- co pół roku Radzie Nadzorczej Banku.

XI. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne w Banku rozumiane jest jako możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych; definicja ta obejmuje ryzyko prawne, natomiast nie uwzględnia ryzyka reputacji i ryzyka strategicznego.

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka operacyjnego obejmują:
 - 1) optymalizację efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania,
 - 2) racjonalizację kosztów,
 - 3) zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne,
 - 4) automatyzację procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich,
 - 5) wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.
 - 6) transfer / dzielenie ryzyka z podmiotami posiadającymi większe doświadczenie i możliwości, w szczególności w zakresie nowoczesnych technologii i zaawansowanych produktów i usług bankowych oferowanych z ich wykorzystaniem.
2. Celem strategicznym w zakresie ryzyka powierzania czynności podmiotom zewnętrznym, sklasyfikowanych jako outsourcing, jest powierzanie czynności w sposób zapewniający:
 - 1) ciągłe i niezakłócone ich działanie, zwłaszcza w przypadku powierzania funkcji krytycznych lub istotnych,
 - 2) brak niekorzystnego wpływu na:
 - a) prowadzenie przez Bank działalności zgodnie z przepisami prawa,
 - b) ostrożne i stabilne zarządzanie Bankiem,
 - c) skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w Banku,
 - d) możliwość wykonywania obowiązków przez biegłego rewidenta upoważnionego do badania sprawozdań finansowych Banku,
 - e) ochronę tajemnicy prawnie chronionej.
3. Bank realizuje wyżej opisane cele strategiczne poprzez:
 - 1) opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, adekwatnego do profilu ryzyka Banku,
 - 2) opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania zasobami ludzkimi, który pozwala na stworzenie kultury organizacyjnej wspierającej efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym,
 - 3) opracowanie i wdrożenie skutecznego systemu kontroli wewnętrznej pozwalającego na monitorowanie i korygowanie wykrytych nieprawidłowości (w szczególności w obszarach najbardziej narażonych na ryzyko),

- 4) zachowanie należytej staranności przy wyborze usługodawcy,
 - 5) zapewnianie sobie odpowiednich warunków technicznych (w tym technologicznych), wspierających w sposób bezpieczny działalność Banku i przetwarzane przez niego informacje, w szczególności w sytuacji powierzenia wykonywania czynności podmiotowi zewnętrznemu,
 - 6) monitorowanie usługodawcy oraz jakości świadczonych przez niego usług w trakcie trwania umowy,
 - 7) opracowanie i wdrożenie procedur opisujących istniejące w Banku procesy, które regularnie są dostosowywane do zmieniających się warunków otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego,
 - 8) opracowanie i wdrożenie oraz aktualizowanie i testowanie planów awaryjnych i planów zachowania ciągłości działania Banku,
 - 9) zapewnienie sobie możliwości wyjścia z umowy sklasyfikowanej jako outsourcing w przypadkach, w których realizacja umowy stanowi zagrożenie dla realizacji celów określonych w ust.2.
4. System zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje:
- 1) wszystkie obszary działalności Banku, w tym również zlecenie czynności na zewnątrz,
 - 2) identyfikację, pomiar i ocenę ryzyka operacyjnego, m.in z wykorzystaniem narzędzia samooceny ryzyka operacyjnego w realizowanych procesach,
 - 3) monitorowanie i kontrolowanie poziomu ryzyka operacyjnego poprzez system raportowania zdarzeń i strat operacyjnych, monitorowanie stopnia realizacji KRI, w tym wartości progowych sum strat dla poszczególnych rodzajów zdarzeń ryzyka operacyjnego, przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
 - 4) akceptowanie poziomu ryzyka bądź podejmowanie działań ograniczających ryzyko w uzasadnionych przypadkach.
5. W systemie zarządzania ryzykiem operacyjnym uczestniczą wszyscy pracownicy Banku, ponieważ dotyczy on wszystkich komórek i jednostek organizacyjnych Banku.
6. Zarząd Banku odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym utrzymywanie poziomu tego ryzyka w granicach wyznaczonej tolerancji/apetytu.
7. Odpowiedzialność za obszar zarządzania ryzykiem operacyjnym przypisana jest Prezesowi Zarządu.
8. Minimalna wartość progowa dla gromadzonych strat operacyjnych wynosi 0,00 zł, z uwzględnieniem wyjątków określonych w Zasadach zarządzania ryzykiem operacyjnym.
9. W Banku dopuszczalne są niżej wskazane sposoby traktowania ryzyka operacyjnego:
- 1) akceptacja ryzyka (zachowanie ryzyka) – zaakceptowanie ryzyka w sposób świadomy i obiektywny, przy założeniu, że spełnione zostały warunki oraz kryteria akceptacji ryzyka przyjęte przez Bank – jeżeli poziom ryzyka spełnia kryteria akceptowania ryzyka, to nie ma potrzeby wdrażania dodatkowych zabezpieczeń i ryzyko może zostać zaakceptowane (zachowane),
 - 2) unikanie ryzyka – osiągnięte jest poprzez podjęcie decyzji o całkowitym uniknięciu ryzyka przez wycofanie się z planowanej lub istniejącej działalności lub zbioru działalności, lub zmianę warunków, w których działalność ta jest prowadzona, jeżeli zidentyfikowane rodzaje ryzyka są uznawane za zbyt wysokie lub koszty wdrożenia innych wariantów postępowania z ryzykiem przewyższają korzyści,
 - 3) ograniczanie ryzyka (modyfikowanie ryzyka) – osiągnięte w szczególności poprzez wdrożenie, usunięcie lub zmianę zabezpieczeń (mechanizmów sterowania ryzykiem), tak aby ryzyko rezydualne można było ponownie oszacować jako ryzyko akceptowalne, np.:
 - a) wdrożenie regulacji wewnętrznych opisujących realizowane w Banku procesy, systemy i oferowane Klientom produkty,
 - b) wydawanie rekomendacji lub zaleceń, które pozwalają korygowanie, eliminowanie, zapobieganie, minimalizowanie skutków ryzyka,
 - c) stosowanie mechanizmów kontrolnych (m.in. wprowadzenie w Banku systemu zatwierdzania/akceptacji „na drugą rękę”, regularne przeprowadzanie kontroli funkcjonalnych).

- 4) transferowanie ryzyka (dzielenie ryzyka) – przeniesienie części lub całości ryzyka związanego z danym zagrożeniem na podmiot zewnętrzny, który może skutecznie zarządzać ryzykiem, poprzez:
 - a) zlecenie wykonywania czynności na zewnątrz (outsourcing),
 - b) zastosowanie ubezpieczenia.
10. Wybór podejmowanych działań, wskazanych w ust. 9, uzależniony jest od stopnia narażenia Banku na konkretne ryzyko oraz dostępnych w danej chwili możliwości.
11. Monitorowanie ryzyka, w tym:
 - 1) raportowanie zdarzeń operacyjnych,
 - 2) raportowanie strat operacyjnych,
 - 3) monitorowanie poziomu wyznaczonych limitów wewnętrznych,
 - 4) analizę kluczowych wskaźników ryzyka KRI.

Raporty otrzymują:

- Zarząd Banku w okresach kwartalnych,
- Rada Nadzorcza w okresach kwartalnych,
- niezwłocznie, w przypadku powstania rozległych zdarzeń operacyjnych, Zarząd i Rada Nadzorcza Banku.

XII. Ryzyko kapitałowe

1. Długoterminowe cele kapitałowe obejmują głównie:
 - 1) dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności,
 - 2) ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej,
 - 3) posiadanie minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie, 14,5%,
 - 4) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału Tier I na poziomie 12,5%,
 - 5) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie 10%,
 - 6) obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie 86%; tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie 9,30%,
 - 7) dążenie do takiej struktury funduszy Tier I, aby kapitał rezerwowy stanowił 80% kapitału Tier I,
 - 8) dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez ograniczenie pakietu udziałów jednego członka do 5% funduszu udziałowego; zwiększenie pakietu udziałów powyżej 5% funduszu udziałowego wymaga zgody Spółdzielni,
 - 9) przekazywanie na fundusze własne minimum 80% nadwyżki bilansowej,
 - 10) posiadanie zaangażowania w kapitał zakładowy (akcyjny) Banku Zrzeszającego na poziomie minimum 0,5% sumy bilansowej Banku,
 - 11) ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla celów określonych w pkt 3, 4 i 5,
 - 12) nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem Banku Zrzeszającego,
 - 13) utrzymywanie wskaźnika dźwigni co najmniej na poziomie 5%,
2. Proces zarządzania ryzykiem obejmuje:

- 1) organizację procesu zarządzania i planowania kapitałowego, w tym role organów, komitetów oraz stanowisk uczestniczących w procesie,
 - 2) strukturę i źródła wzrostu funduszy własnych Banku,
 - 3) politykę dywidendową i plany kapitałowe Banku,
 - 4) rodzaje ryzyka bankowego generujące wymóg kapitałowy, w tym ryzyka istotne.
3. Raporty z zakresu adekwatności kapitałowej pozwalają kierownictwu Banku na dostęp do aktualnych, pełnych i rzetelnych informacji dotyczących ryzyka kapitałowego, tym samym umożliwiają kontrolę i ocenę stopnia realizacji przyjętej strategii w omawianym zakresie.
4. Sprawozdania zawierające niezbędne informacje odnośnie poziomu adekwatności kapitałowej otrzymują:
- Zarząd Banku w okresach miesięcznych,
 - Rada Nadzorcza Banku w okresach kwartalnych;
 - w przypadku wzrostu poziomu ryzyka kapitałowego raporty mogą być opracowywane częściowo.

XIII. Ryzyko walutowe

1. Cele strategiczne w zakresie działalności walutowej obejmują:
 - 1) obsługę klientów Banku w zakresie posiadanych uprawnień walutowych,
 - 2) zapewnienie klientom Banku kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem Banku Zrzeszającego,
 - 3) minimalizowanie ryzyka walutowego.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak, aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 2% funduszy własnych Banku,
 - 2) prowadzenie transakcji wymiany walut z Bankiem Zrzeszającym polegających na zagospodarowywaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego,
 - 3) utrzymywanie poziomu aktywów płynnych w walutach obcych, które zaspokoją wypływy netto w danej walucie obcej,
 - 4) podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z Bankiem Zrzeszającym,
 - 5) niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych.
3. Bank przyjął następujące limity wewnętrzne:
 - 1) całkowitej pozycji walutowej w wysokości maksymalnie 2% funduszy własnych,
 - 2) otwartych indywidualnych pozycji walutowych netto w wysokości maksymalnie:
 - a) 0,9% funduszy własnych Banku - w odniesieniu do EUR,
 - b) 0,6% funduszy własnych Banku - w odniesieniu do USD,
 - c) 0,5% funduszy własnych Banku - w odniesieniu do GBP,
 - 3) aktywów płynnych (stan gotówki w kasie, środki na rachunkach nostro oraz depozyty jednodniowe) dla każdej waluty oddzielnie, na poziomie równym sumie:
 - a) 15% środków zgromadzonych przez klientów na rachunkach a`vista i bieżących,
 - b) 10% środków utrzymywanych przez klientów na rachunkach terminowych.
4. Raporty z zakresu ryzyka walutowego pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:
 - 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów,
 - 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka walutowego,
 - 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji,
 - 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

5. System informacji zarządczej z zakresu ryzyka walutowego zawiera m.in. dane na temat:
 - 1) struktury bilansu Banku z punktu narażenia na ryzyko walutowe,
 - 2) wielkości pozycji walutowych,
 - 3) wpływu zmiany kursów walutowych na wynik finansowy Banku,
 - 4) analizy wskaźników,
 - 5) wyników testów warunków skrajnych,
 - 6) stopnia realizacji i przestrzegania limitów.
6. Raporty otrzymują:
 - Zarząd Banku w okresach miesięcznych,
 - Rada Nadzorcza w okresach miesięcznych

XIV. Ryzyko braku zgodności

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka braku zgodności obejmują:
 - 1) zapewnienie działania Banku zgodnego z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz standardami rynkowymi,
 - 2) zapewnienie zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi;
 - 3) dążenie i dbałość o:
 - a) wizerunek zewnętrzny Banku rozumiany jako instytucja zaufania publicznego,
 - b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,
 - c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,
 - d) stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka braku zgodności,
 - 2) projektowanie i wprowadzenie bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności,
 - 3) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności,
 - 4) systematyczne podnoszenie kompetencji komórki ds. zgodności.
3. Raporty otrzymują:
 - Zarząd Banku w okresach kwartalnych,
 - Rada Nadzorcza w okresach kwartalnych

XV. Kultura ryzyka

1. Promowanie w Banku kultury ryzyka ma na celu rozwój rozumienia ryzyka i zarządzania ryzykiem, nie tylko przez Zarząd Banku oraz komórki zarządzania ryzykiem, ale również przez pozostałych pracowników Banku.
2. Stosowanie w Banku kultury ryzyka pozwala pracownikom na wyobrażenie skutków ich postępowania w odniesieniu do kształtowania poziomu ryzyka, a tym samym zrozumienie konieczności przestrzegania przyjętych w Banku reguł w zarządzaniu ryzykiem.
3. Narzędziami, które podnoszą poziom kultury ryzyka w Banku są:
 - 1) jasne i zrozumiałe procedury dotyczące zarządzania ryzykiem;
 - 2) łatwy dostęp do procedur dotyczących zarządzania ryzykiem dla wszystkich pracowników poprzez zamieszczanie na dysku sieciowym,
 - 3) konieczność posiadania znajomości procedur zarządzania ryzykiem (nowych oraz aktualizacji istniejących) przez wszystkich pracowników biorących udział w procesie zarządzania danym

rodzajem ryzyka – co jest wpisane we wszystkich zasadach dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka;

- 4) w procesie przyjmowania nowych pracowników – konieczność zaznajomienia ich z kulturą ryzyka oraz zasadami zarządzania ryzykiem w procesach, w których będzie uczestniczył ten pracownik;
- 5) konieczność przekazywania przez komórkę ds. zgodności pracownikom Banku informacji o występujących zmianach w przepisach prawa lub w regulacjach wewnętrznych w trybie wiadomości mailowej.
- 6) uczestnictwo pracowników Banku w szkoleniach wspierających rozumienie ryzyka, a następnie przekazywanie zdobytej wiedzy w ramach komórki organizacyjnej lub innym pracownikom uczestniczącym w procesie zarządzania ryzykiem;
- 7) bieżąca wymiana informacji w ramach komórki organizacyjnej;
- 8) wymiana informacji pomiędzy komórkami, które zwiększają rozumienie ryzyka; (zwłaszcza o ustalonych limitach, ich budowie, celu stosowania limitów) przez pracowników komórek zarządzania ryzykiem dla pracowników jednostek biznesowych;
- 9) nagradzanie przez Zarząd Banku pracowników, którzy przedstawiają propozycje w zakresie zwiększenia skuteczności zarządzania ryzykiem;
- 10) stosowanie w Banku na odpowiednim poziomie oraz zgodnie z kompetencjami sankcji za nieprzestrzeganie procedur zarządzania ryzykiem;
- 11) wprowadzenie, odpowiednio do specyfiki Banku, szczegółowej, matrycy funkcji kontroli;
- 12) wydawanie jasnych i zrozumiałych zaleceń pokontrolnych, nastawionych zwłaszcza na ograniczanie ryzyka, ich monitorowanie i egzekwowanie.